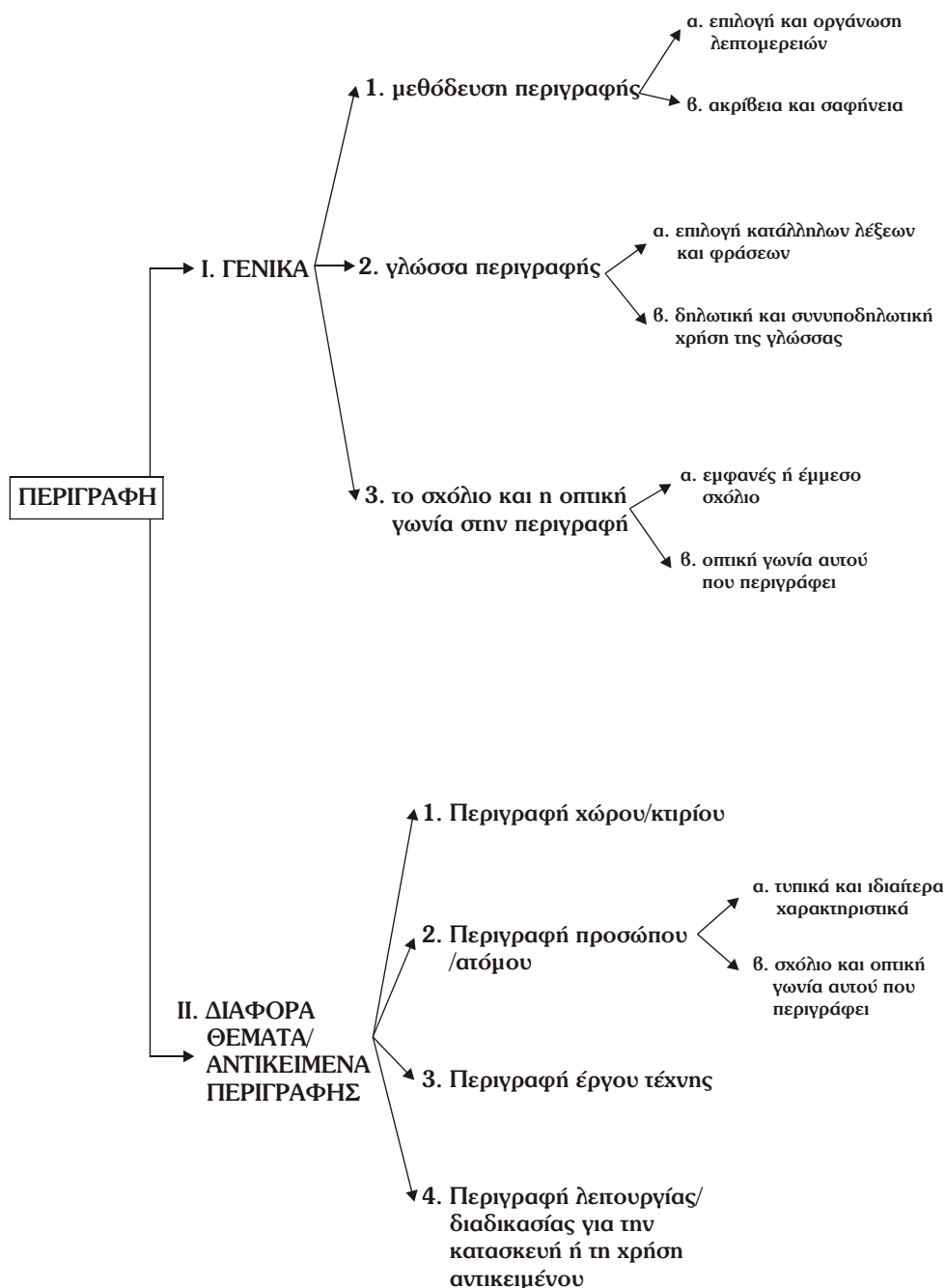

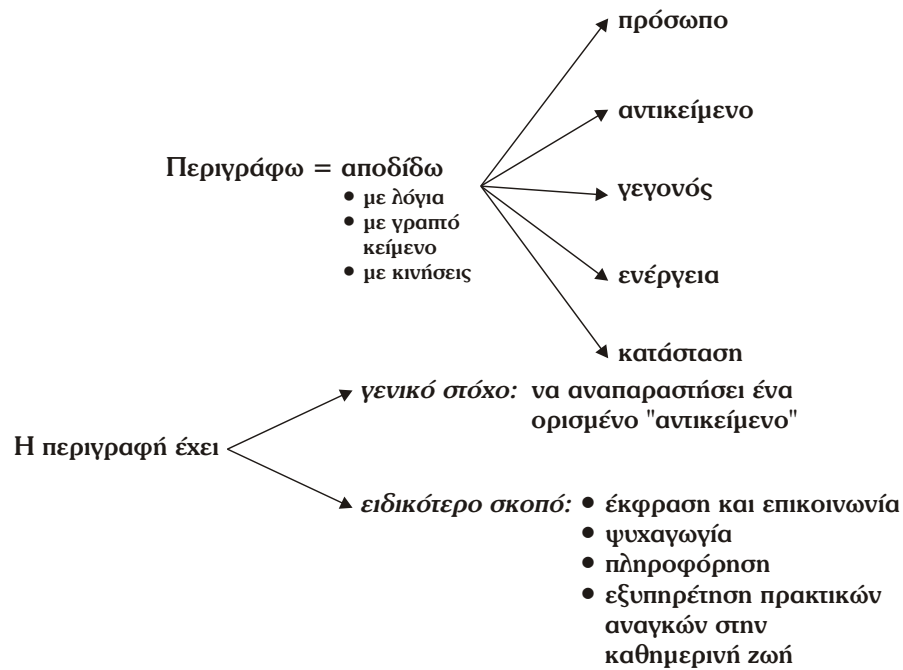
Περιγραφή

ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Ι. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Σχεδιάγραμμα:

Αναλυτικότερα:

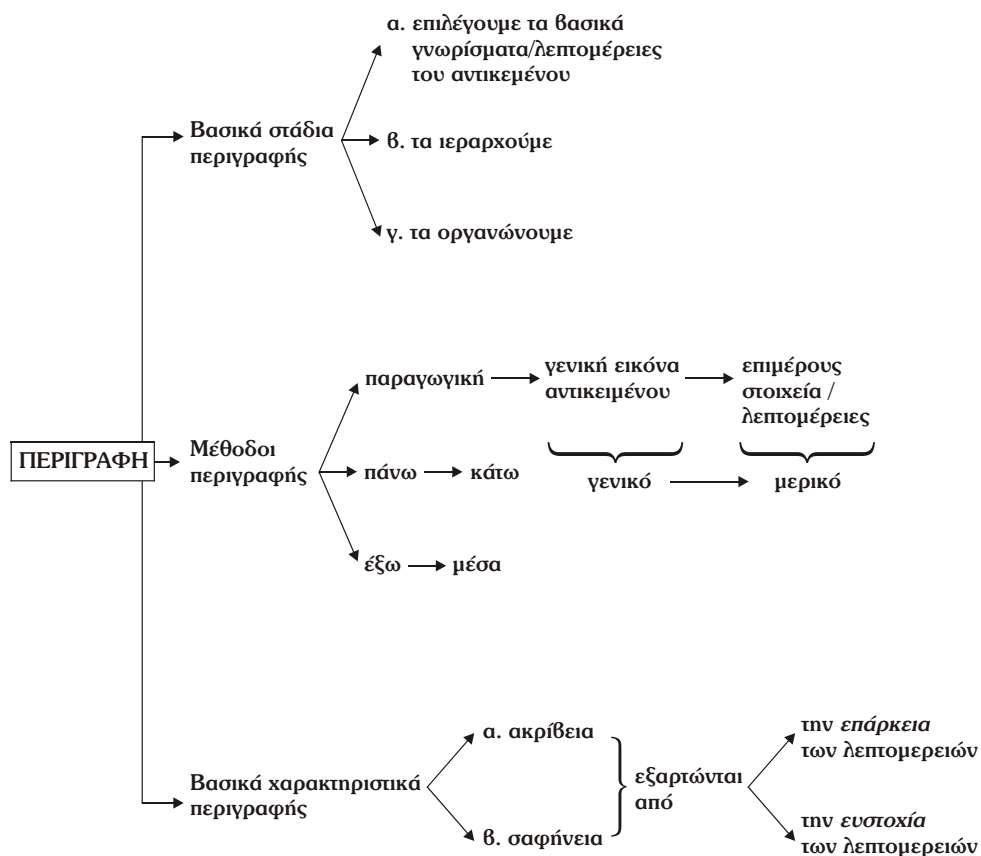
Περιγραφή είναι η απόδοση (με λόγο προφορικό ή γραπτό ή με κινήσεις) ενός προσώπου, πράγματος, γεγονότος, μιας ενέργειας, κατάστασης κλπ.

- ✓ Γενικός στόχος της περιγραφής είναι να αναπαραστήσει ένα ορισμένο «αντικείμενο».
- ✓ Ειδικότερος σκοπός της περιγραφής μπορεί να είναι:
 - να καλύψει την ανάγκη π.χ. του συγγραφέα για έκφραση και επικοινωνία
 - η ψυχαγωγία του κοινού
 - η πληροφόρηση και η εξυπηρέτηση αναγκών της καθημερινής ζωής
- ✓ Περιγραφικά κείμενα που εξυπηρετούν πρακτικούς σκοπούς μπορούμε να βρούμε:
 - σε εφημερίδες (μικρές αγγελίες, ανακοινώσεις κλπ)
 - σε ενημερωτικά φυλλάδια
 - σε διαφημιστικά φυλλάδια

- σε έντυπα με οδηγίες για την κατασκευή, τη λειτουργία ή τη χρήση ενός αντικειμένου (συσκευής, παιχνιδιού κλπ.)
 - σε σχολικά εγχειρίδια (περιγραφή ενός πειράματος κλπ.)
 - σε καταλόγους μουσείων (περιγραφή των εκθεμάτων)
 - σε πρακτικούς οδηγούς (π.χ. τουριστικός οδηγός)
 - σε επίσημα έγγραφα (δικόγραφα, συμβόλαια κλπ.)
- ✓ Η γλώσσα που χρησιμοποιούμε στην περιγραφή διαφέρει κάθε φορά και είναι ανάλογη με το σκοπό της περιγραφής· ποικίλλει από το πιο απλό και καθημερινό ύφος έως το πιο επίσημο και επιτηδευμένο.

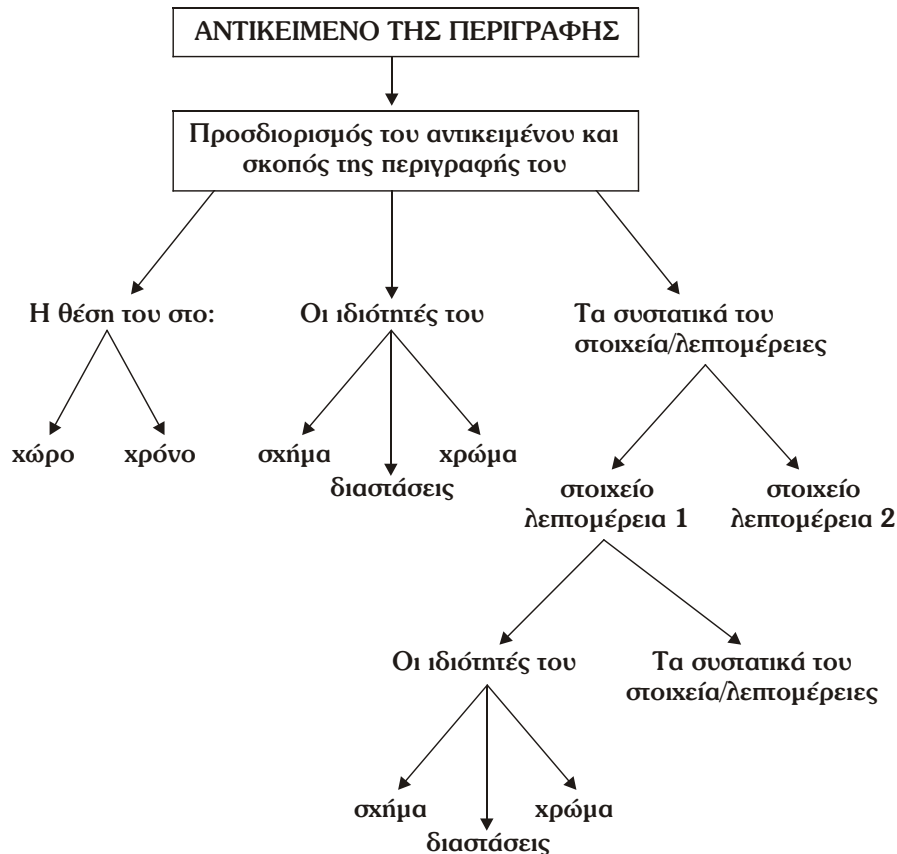
1. Μεθόδευση της περιγραφής

Σχεδιάγραμμα:

Αντικείμενο της περιγραφής

Σχεδιάγραμμα:

Αναλυτικότερα:

α) Η επιλογή και η παράθεση/οργάνωση των λεπτομερειών

- ✓ Όταν θέλουμε να περιγράψουμε κάτι, επιλέγουμε τα βασικά του γνωρίσματα/λεπτομέρειες, τα ιεραρχούμε και τα οργανώνουμε ανάλογα με τη σημασία τους: άλλα μεγεθύνονται και προβάλλονται, άλλα περιστέλλονται ή παραλείπονται.
- ✓ Κάθε περιγραφή είναι μια επιλογή λεπτομερειών και μια επιλογή οργάνωσης των λεπτομερειών αυτών. Η επιλογή σχετίζεται πάντα με το σκοπό της περιγραφής.
- ✓ Η περιγραφή προχωρεί **παραγωγικά**, από μια γενική εικόνα του αντικειμένου και των ιδιοτήτων του στα επιμέρους στοιχεία/λεπτομέρειες που το συνιστούν.
- ✓ Η παρουσίαση των στοιχείων προχωρεί και αυτή από το γενικό στο μερικό, από πάνω προς τα κάτω, από έξω προς τα μέσα.

β) Η ακρίβεια και η σαφήνεια στην περιγραφή

- ✓ Βασικά χαρακτηριστικά της περιγραφής είναι η **ακρίβεια** και η **σαφήνεια**, οι οποίες δεν εξαρτώνται πάντοτε από το πλήθος των λεπτομερειών. Ωστόσο, οι λεπτομέρειες πρέπει να είναι επαρκείς, για να εξυπηρετούν τον επιδιωκόμενο σκοπό.

2. Η γλώσσα της περιγραφής

α) Η επιλογή των κατάλληλων λέξεων/φράσεων

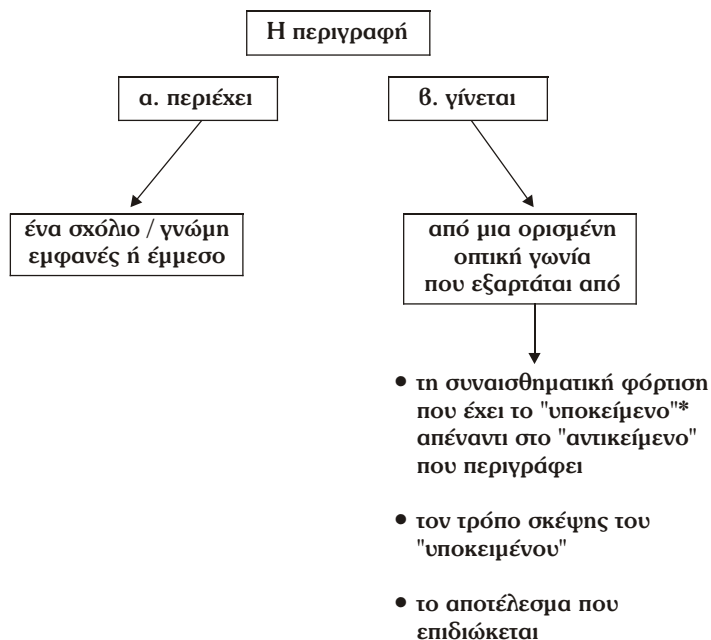
- ✓ Για να είναι η περιγραφή ακριβής και σαφής, είναι αναγκαία η επιλογή των κατάλληλων κάθε φορά λέξεων και φράσεων, ώστε να αποδίδονται με ακρίβεια τα γνωρίσματα του αντικειμένου.

β) Κυριολεκτική (δηλωτική) και μεταφορική (συνυποδηλωτική) χρήση της γλώσσας

- ✓ Ανάλογα με το είδος του κειμένου και τον επιδιωκόμενο σκοπό, χρησιμοποιούνται λέξεις και φράσεις με την κυριολεκτική ή τη μεταφορική τους σημασία.

3. Το σχόλιο και η οπτική γωνία στην περιγραφή

Σχεδιάγραμμα:

* αυτός που κάνει την περιγραφή

ΙΙ. ΔΙΑΦΟΡΑ ΘΕΜΑΤΑ/ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ

1. Περιγραφή ενός χώρου/κτιρίου

Λεξιλόγιο*

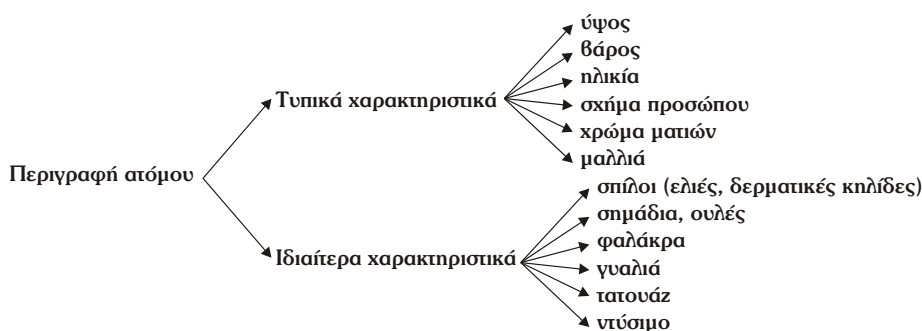
- νεόκτιστος/η/ο = αυτός που έχει χτιστεί πρόσφατα, ΣΥΝ: νεόδημος
- νεοκλασικό (το) = κτίσμα που έχει οικοδομηθεί σύμφωνα με τα αρχιτεκτονικά πρότυπα του νεοκλασικισμού (νεοκλασικισμός = καλλιτεχνική τάση που χαρακτηρίζεται από αναβίωση του κλασικισμού, μίμηση των προτύπων της αρχαίας ελληνικής τέχνης)
- πατροπαράδοτος/η/ο = αυτός που έχει κληρονομηθεί από τους προγόνους, ΣΥΝ: πατρογονικός
- διατηρητέο (το) = κτίσμα το οποίο, σύμφωνα με το υπουργείο Πολιτισμού, απαγορεύεται να κατεδαφιστεί, γιατί αποτελεί δείγμα της πολιτιστικής κληρονομιάς, έχει υψηλή καλλιτεχνική ή ιστορική αξία κ.λ.π.
- περίτεχνος/η/ο = αυτός που έχει φτιαχτεί με μεγάλη τέχνη, με γούστο και μαστοριά, ΣΥΝ: αριστοτεχνικός, καλοφτιαγμένος
- καλαίσθητος/η/ο = αυτός που φανερώνει καλαισθησία, λεπτό γούστο, ΣΥΝ: καλόγουστος
- περίοπτος/η/ο = αυτός που είναι ορατός από όλες τις πλευρές, ΣΥΝ: περιβλεπτός
- περίβολος (ο) = κατασκευή με την οποία περικλείεται ένας χώρος, ΣΥΝ: τοίχος, μάντρα, φράχτης/ ο χώρος που περικλείεται από την κατασκευή αυτή, ΣΥΝ: αυλή
- περιτοίχισμα (το) = ο τοίχος που χτίζεται γύρω από ένα χώρο, ΣΥΝ: περίβολος, περίφραξη
- κιγκλίδωμα (το) = σειρά από κάγκελα με τα οποία περιφράσσεται ένας χώρος, ΣΥΝ: κάγκελα, περίφραξη
- κανάτι (το) = θυρόφυλλο/ παραθυρόφυλλο
- φεγγίτης (ο) = άνοιγμα σε ψηλό σημείο τοίχου ή στην οροφή, για να φωτίζεται και να αερίζεται κλειστός χώρος

* Στις σελίδες αυτές παρατίθεται η ερμηνεία ορισμένων όρων του λεξιλογίου που υπάρχει στο σχολικό βιβλίο.

- **πρασιά (n) =** χώρος, συνήθως φυτεμένος, που βρίσκεται μπροστά από κτίσμα/ βραγιά
- **βραγιά (n) =** τμήμα κήπου φυτεμένο, που περιβάλλεται συνήθως από αυλάκι, ΣΥΝ: πρασιά
- **γειτνιάζω =** βρίσκομαι δίπλα, κοντά σε κάτι, ΣΥΝ: γειτονεύω, συνορεύω

2. Περιγραφή προσώπου/ ατόμου

α) Τα τυπικά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός προσώπου/ατόμου

β) Το σχόλιο στην περιγραφή ενός ατόμου

Η περιγραφή ενός ατόμου γίνεται από μια ορισμένη οπτική γωνία και περιέχει το ανάλογο σχόλιο, όπως και οποιαδήποτε περιγραφή.

Λεξιλόγιο

- **ωοειδής/ής/ές =** αυτός που έχει σχήμα αυγού, ΣΥΝ: οβάλ
- **οστεώδης/ης/ες =** λιπόσαρκος, κοκαλιάρης
- **γλαρά (μάτια) =** φωτεινά, ζωηρά/ γεμάτα ηδυπάθεια
- **τσακίρικα (μάτια) =** γαλανά/ γοπτευτικά
- **βλοσυρό (βλέμμα) =** αγριωπό, εχθρικό
- **απλανές (βλέμμα) =** ανέκφραστο, που δεν εστιάζεται σε κάτι συγκεκριμένο
- **γραμμένα (μάτια, χείλη, φρύδια) =** που έχουν ωραία γραμμή, είναι σαν ζωγραφισμένα, ΣΥΝ: καλοσχηματισμένα
- **σαρκαστικό (χαμόγελο) =** ειρωνικό, χλευαστικό, κοροϊδευτικό
- **αγένειος/α/ο =** αυτός που δεν έχει γένεια, ΣΥΝ: άγενος
- **ροζιάρικα (χέρια) =** γεμάτα ρόζους (ρόζος = μικρή σκληρή προεξοχή του δέρματος, κάλως)
- **ντελικάτο (σώμα) =** λεπτό, λεπτοκαμωμένο, εύθραυστο
- **βεργολυγερός (και βεργολυγερή) =** ψηλός και λεπτός, με ωραίο παράστημα

- **αιθέριος/α/ο** = αυτός που χαρακτηρίζεται από ανάλαφρη χάρη
- **Άδωνις** = νέος με πολύ όμορφο πρόσωπο και ωραίο σώμα (από το μυθικό εραστή της θεάς Αφροδίτης)
- **Κουασιμόδος** = πολύ άσχημος άνθρωπος (από το γνωστό Quasimodo, ήρωα του μυθιστορήματος «Η Παναγία των Παρισίων» του Β. Ουγκώ)
- **καρικατούρα** = άσχημος άνθρωπος, με δυσανάλογα και αστεία χαρακτηριστικά (η κυριολεκτική σημασία της λ. *καρικατούρα* είναι «γελοιογραφία»).

3. Περιγραφή ζωγραφικού πίνακα ή άλλου έργου τέχνης

- ✓ Όταν περιγράφουμε ένα έργο τέχνης, ακολουθούμε μια ορισμένη σειρά (π.χ. από πάνω προς τα κάτω) και φροντίζουμε να περιγράψουμε διαδοχικά τα διάφορα μέρη, χωρίς χάσματα και παλινδρομήσεις (για την περιγραφή π.χ. ενός γυμνού αγάλματος η πορεία είναι η εξής:
κεφάλι: μαλλιά, μάτια, αυτιά, μύτη, στόμα → λαιμός → ώμοι → θώρακας → κοιλιακή χώρα → βουβωνική χώρα → μηροί → πόδια → βάση).
- ✓ Οι λεπτομέρειες και τα σχόλια της περιγραφής δεν είναι αναγκαίο να είναι ανάλογα. Περιγράφουμε πιο εξαντλητικά τα ιδιαίτερα σημεία, τα πιο ενδιαφέροντα, πρωτότυπα ή σημαντικά.

4. Ειδικά θέματα

- ✓ Εκτός από την εξωτερική περιγραφή ενός αντικειμένου, μπορεί επίσης να περιγραφεί η λειτουργία, η διαδικασία κατασκευής ή η χρήση του.

α) Περιγραφή της λειτουργίας ενός αντικειμένου

- ✓ Για να περιγράψουμε τη λειτουργία ενός αντικειμένου, πρέπει να αναφέρουμε τα μέρη από τα οποία αποτελείται το αντικείμενο και την επιμέρους λειτουργία τους.

β) Περιγραφή της διαδικασίας για την κατασκευή

ή τη χρήση ενός αντικειμένου

- ✓ Όταν περιγράφουμε τη διαδικασία για την κατασκευή ενός αντικειμένου, αναφέρουμε τα απαραίτητα υλικά και δίνουμε οδηγίες.
- ✓ Οδηγίες και επεξηγήσεις δίνουμε και όταν περιγράφουμε τη διαδικασία για τη χρήση ενός αντικειμένου.

III. ΕΚΦΡΑΣΗ - ΕΚΘΕΣΗ

Ενδυμασία-μόδα

Σχετικά κείμενα που παρατίθενται στο σχολικό βιβλίο:

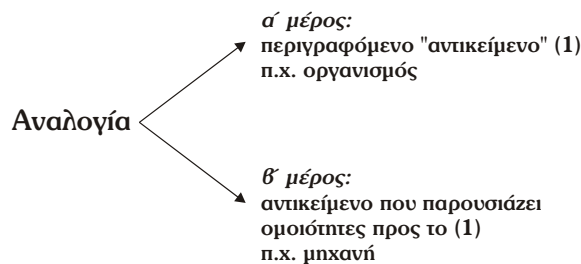
- Emma Tario, «Το νόημα ενός περιζώματος: ο Γκάντι, η ένδυση και ο ινδικός εθνικισμός» (σελ. 184-187 σχολ. βιβλ.)
- Ευφροσύνη Ρούπα, «Απόπειρα μεταρρύθμισης της ελληνικής αστικής ενδυμασίας στα τέλη του 19ου αιώνα» (σελ. 187-191 σχολ. βιβλ.)
- Άλκης Ράφτης (αποσπ.), Ο κόσμος του ελληνικού χορού (σελ. 192 σχολ. βιβλ.)
- Ε.Π. Παπανούτσος (αποσπ.) Πρακτική Φιλοσοφία (σελ. 193 και 194 σχολ. βιβλ.)
- Κων. Καβάφης, Ηγεμών εκ δυτικής Λιβύης (σελ. 194 σχολ. βιβλ.)
- Dick Hebdige (αποσπ.), Υποκουλτούρα: το νόημα του στυλ (σελ. 195-196 σχολ. βιβλ.)
- Ι. Μανωλεδάκης (κείμενο για το ρόλο του σκηνοθέτη και του ενδυματολόγου, σελ. 196 σχολ. βιβλ.)

IV. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Παράγραφος

Ανάπτυξη μιας παραγράφου με αναλογία

- ✓ Συχνά στην περιγραφή, όταν θέλουμε να κάνουμε πιο κατανοητά ορισμένα στοιχεία του «αντικειμένου» που περιγράφουμε, χρησιμοποιούμε ανάλογα παραδείγματα από άλλους χώρους που είναι πιο οικείοι στον αναγνώστη/δέκτη.
- ✓ Στην **αναλογία** υπάρχουν δύο μέρη/σκέλη: το ένα αναφέρεται στο «αντικείμενο» που περιγράφουμε και το άλλο σε ένα «αντικείμενο» που παρουσιάζει αναλογίες/ομοιότητες προς αυτό.
π.χ. Ο οργανισμός καταναλώνει ενέργεια όπως και μια μηχανή.

- ✓ Με αναλογία αναπτύσσουμε μια παράγραφο, όταν η θεματική περίοδος είναι διατυπωμένη ως *παρομοίωση* ή *μεταφορά*, π.χ. «Όπως τα ναρκωτικά, το αλκοόλ και το τσιγάρο δημιουργούν εθισμό στο χρήστη, έτσι και η τηλεόραση μπορεί να γίνει επικίνδυνη συνήθεια...»
- ✓ Η αναλογία άλλοτε είναι φανερή και άλλοτε εύρημα/έμπνευση του συγγραφέα, για να διατυπώσει με μεγαλύτερη σαφήνεια τη σκέψη του.

Αφήγηση

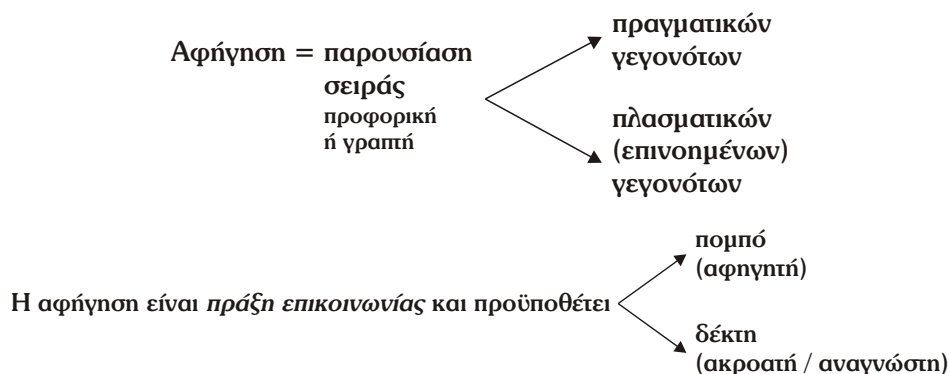
ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

I. ΑΦΗΓΗΣΗ

1. Ορισμός της αφήγησης

Σχεδιάγραμμα:

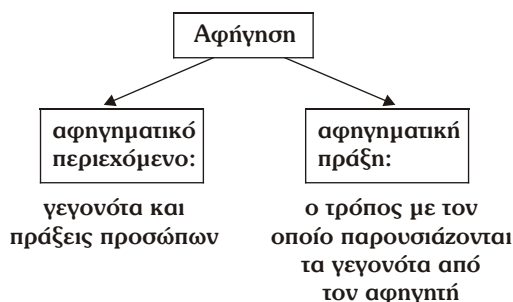
Αναλυτικότερα:

Αφήγηση είναι η προφορική ή γραπτή παρουσίαση μιας σειράς πραγματικών ή πλασματικών (επινοημένων) γεγονότων.

- ✓ Η αφήγηση, ως *πράξη επικοινωνίας*, προϋποθέτει τουλάχιστον δύο πρόσωπα: έναν *πομπό* (αφηγητή) και έναν *αποδέκτη* (ακροατή) της αφήγησης.
- ✓ Ο αφηγητής φροντίζει να δώσει στον αποδέκτη τις απαραίτητες πληροφορίες για:
 - τον τόπο
 - το χρόνο
 - τα πρόσωπα
 - τα πιθανά αίτια ενός γεγονότος
- ✓ Η έκταση της αφήγησης ποικίλει από μία φράση (π.χ. «veni, vidi, vici» του Ιούλιου Καίσαρα) έως πολλές σελίδες (ή πολύωρη παρουσίαση των γεγονότων).

2. Αφηγηματικό περιεχόμενο και αφηγηματική πράξη

Σχεδιάγραμμα:

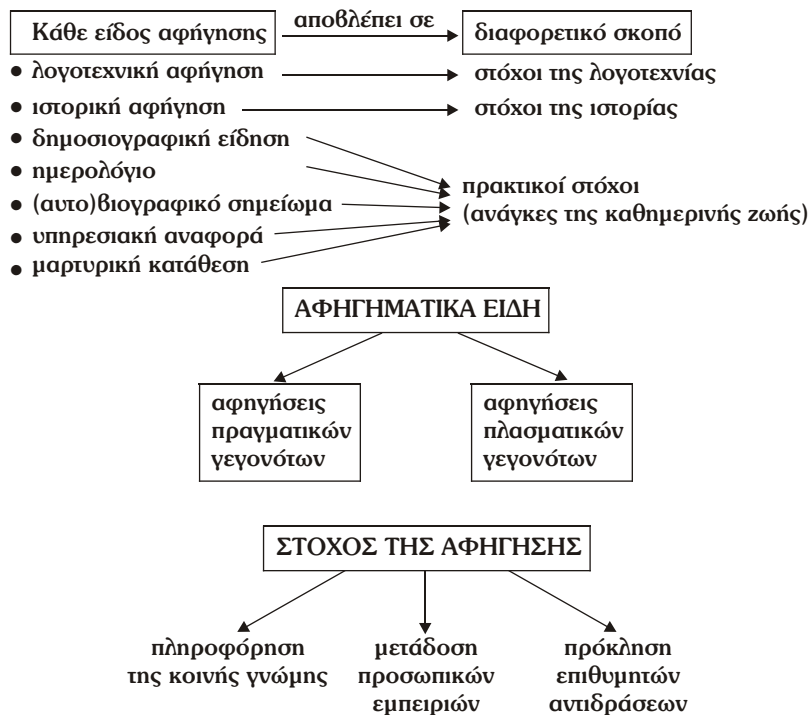

Αναλυτικότερα:

- ✓ Κάθε αφήγηση περιλαμβάνει το **αφηγηματικό περιεχόμενο** (γεγονότα και πράξεις των προσώπων που συνιστούν μια ιστορία) και την **αφηγηματική πράξη** (τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζει τα γεγονότα ο αφηγητής).
- ✓ Δύο ή περισσότερες αφηγήσεις με κοινό αφηγηματικό περιεχόμενο μπορούν να παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές στην αφηγηματική πράξη, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, π.χ. ένας φόνος θα παρουσιαστεί με διαφορετικό τρόπο στην υπηρεσιακή έκθεση/αναφορά ενός αστυνομικού, με άλλο τρόπο στο δελτίο ειδήσεων από ένα δημοσιογράφο και εντελώς διαφορετικά στο διήγημα ενός συγγραφέα, σε ένα ποίημα κ.λ.π.
- ✓ Κάθε αφήγηση χρησιμοποιεί γλωσσική ποικιλία ανάλογη με τον αφηγητή και το κοινό (δέκτη/ες) στο οποίο απευθύνεται.

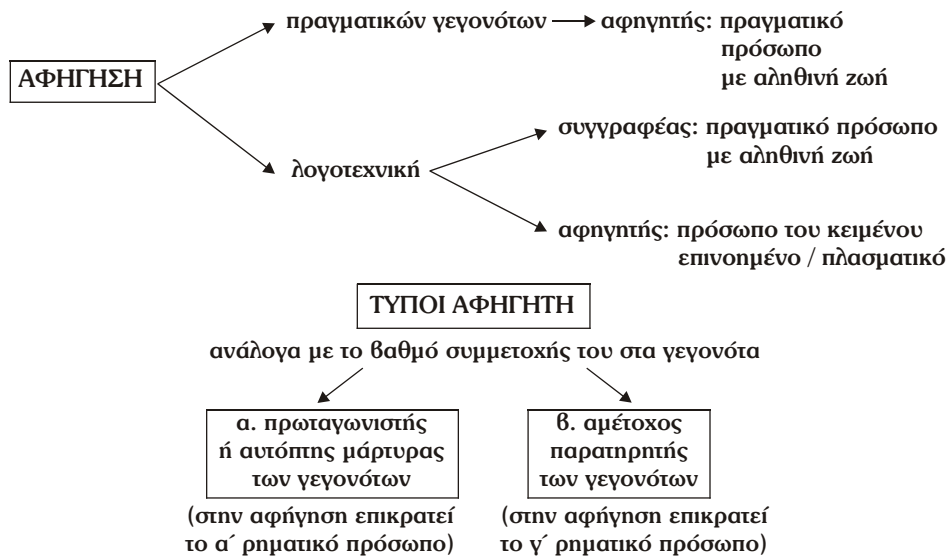
3. Αφηγηματικά είδη, το ύφος και ο σκοπός τους

Σχεδιάγραμμα:

4. Ποιος αφηγείται;

Σχεδιάγραμμα:

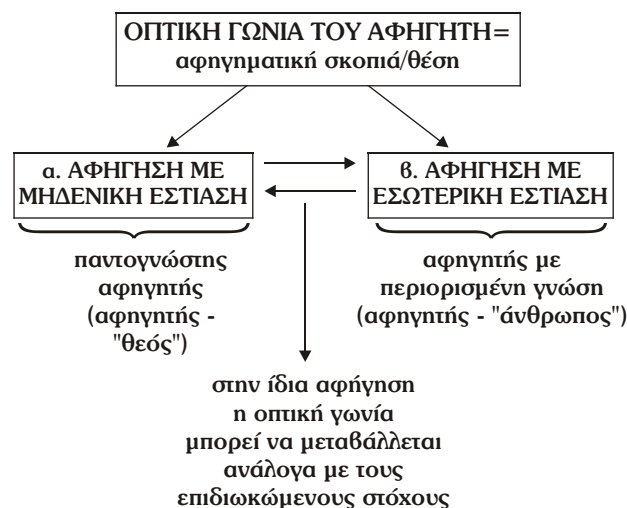

5. Η οπτική γωνία στην αφήγηση

- ✓ Σε μια αφήγηση δεν μπορούμε να συμπεριλάβουμε όλα τα γεγονότα που συνέβησαν, αλλά κάνουμε μια **επιλογή γεγονότων**, η οποία εξαρτάται από την **οπτική γωνία** του αφηγητή.
- ✓ Η **οπτική γωνία** του αφηγητή εξαρτάται από:
 - τη γνώση του για τα γεγονότα (άμεση ή έμμεση)
 - τη συναισθηματική του φόρτιση
 - τον τρόπο σκέψης του
 - το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα κλπ.

Η οπτική γωνία στη λογοτεχνική αφήγηση

Σχεδιάγραμμα:

Αναλυτικότερα:

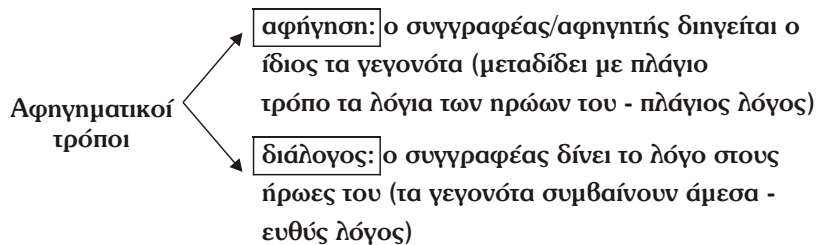
- ✓ Όταν αναλύουμε μια λογοτεχνική αφήγηση, αναφερόμαστε συχνά στην οπτική γωνία του αφηγητή, δηλαδή στη **σκοπιά/θέση** από την οποία ο αφηγητής ή κάποιος ήρωας βλέπει (κυριολεκτικά ή μεταφορικά) τα γεγονότα.
- ✓ Ο συγγραφέας καθορίζει την αφηγηματική σκοπιά/θέση όπως καθορίζει και τον ίδιο τον αφηγητή· επομένως, *η οπτική γωνία στη λογοτεχνία αποτελεί αφηγηματική τεχνική*.
- ✓ Η αφήγηση μπορεί να γίνει από δύο σκοπιές/θέσεις:
 - α. **αφήγηση με μηδενική εστίαση**: η αφήγηση χωρίς συγκεκριμένη οπτική γωνία από έναν παντογνώστη αφηγητή, ο οποίος γνωρίζει τα πάντα για τα πρόσωπα της αφήγησης, ακόμη και τις πιο κρυφές τους σκέψεις και συναι-

σθήματα → αφηγητής- «θεός» που βλέπει τον κόσμο από παντού, άρα δεν έχει συγκεκριμένη οπτική γωνία (εστίαση μηδέν)

β. *αφήγηση με εσωτερική εστίαση*: είναι η αφήγηση που γίνεται από την οπτική γωνία ενός προσώπου που έχει γνώση περιορισμένη → αφηγητής- «άνθρωπος» (εσωτερική εστίαση).

- ✓ Συχνά ο συγγραφέας αξιοποιεί στο ίδιο έργο και τις δύο δυνατότητες αφηγηματικής σκοπιάς, μεταβάλλοντας την οπτική γωνία και τον αφηγητή σε διάφορα μέρη της αφήγησης, ανάλογα με το τι θέλει να μεταδώσει κάθε φορά στον αναγνώστη.

6. Αφηγηματικοί τρόποι

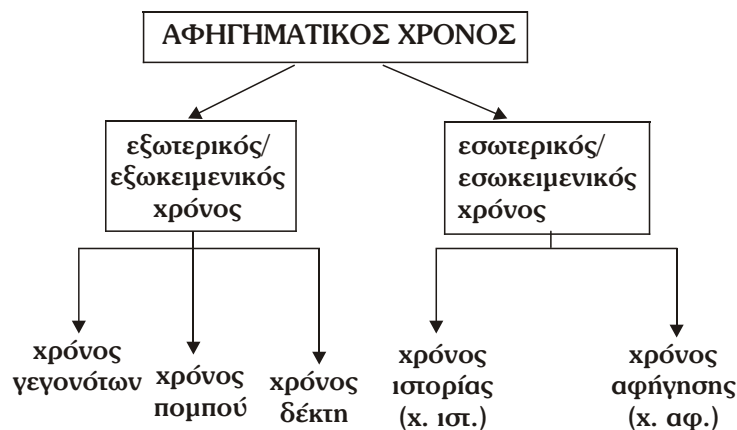
- ✓ Η εναλλαγή και ο συνδυασμός αφήγησης και διαλόγου πλουτίζουν το κείμενο και δίνουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα κάθε αφήγησης.

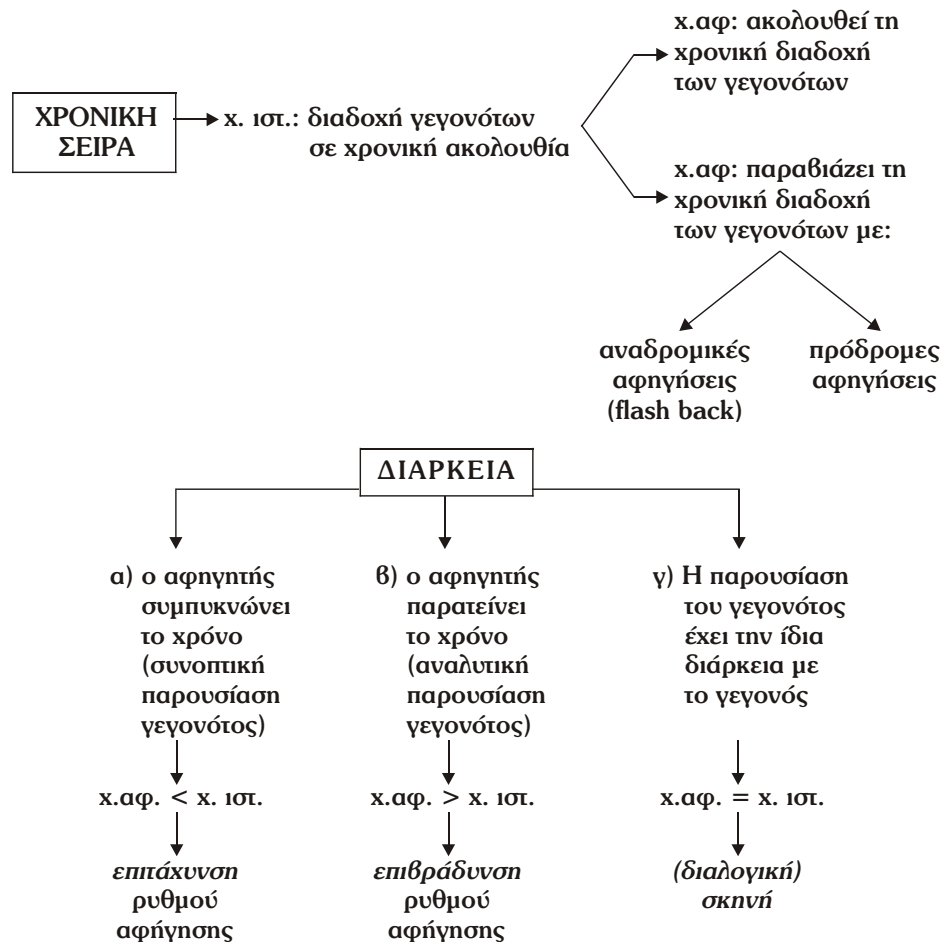
7. Αφηγηματικός χρόνος

α) Ο χρόνος του πομπού, του δέκτη, των γεγονότων

β) Ο χρόνος της ιστορίας και ο χρόνος της αφήγησης

Σχεδιάγραμμα:

Αναλυτικότερα:

- ✓ Βασικό στοιχείο της αφήγησης είναι ο **χρόνος**, που διακρίνεται σε **εξωτερικό** και **εσωτερικό**. Ο **εξωτερικός** διαιρείται σε:
 - **χρόνο των γεγονότων**: εποχή/χρονική στιγμή που συμβαίνουν τα γεγονότα της αφήγησης
 - **χρόνο του πομπού**: εποχή κατά την οποία ζει ο πομπός και στέλνει το μήνυμά του (κάνει την αφήγηση)
 - **χρόνο του δέκτη**: εποχή κατά την οποία ζει ο δέκτης (ακροατής/αναγνώστης) και δέχεται το μήνυμα (ακούει/διαβάζει την αφήγηση).
- ✓ Σε μια αφήγηση *πραγματικών γεγονότων* (π.χ. ιστορική αφήγηση) ο χρόνος του πομπού είναι πάντα **μεταγενέστερος** από το χρόνο των γεγονότων, δηλ. *πρώτα* συμβαίνουν τα γεγονότα και *μετά* τα αφηγείται κάποιος.

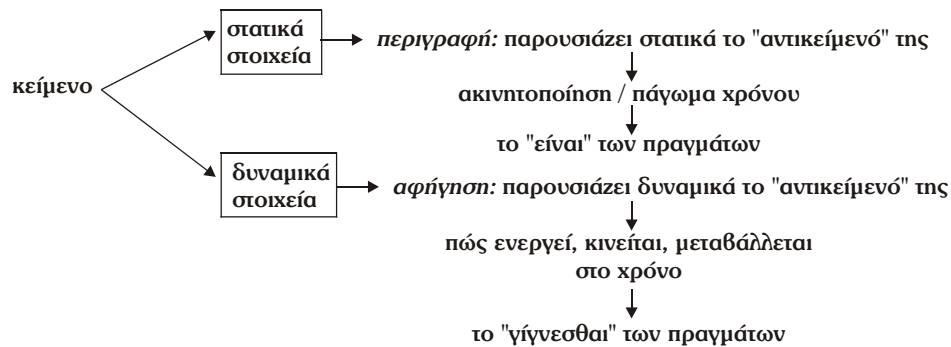
(Το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ποικίλλει από μερικές στιγμές έως πολλούς αιώνες).

- ✓ Ο **εσωτερικός χρόνος** διαιρείται σε:
 - **χρόνο της ιστορίας:** χρόνος στον οποίο εκτυλίσσονται τα γεγονότα που συνιστούν την ιστορία (story) της αφήγησης
 - **χρόνο της αφήγησης:** χρόνος κατά τον οποίο ο αφηγητής παρουσιάζει τα γεγονότα (το χρόνο δηλαδή της ιστορίας).
- ✓ Σύγκριση χρόνου ιστορίας και χρόνου αφήγησης ως προς τη **χρονική σειρά:**
 - Ενώ τα γεγονότα διαδέχονται το ένα το άλλο σε χρονική ακολουθία, ο αφηγητής συχνά παραβιάζει τη χρονική σειρά και τότε προκύπτουν **αναχρονίες:**
 - **αναδρομικές αφηγήσεις** (flash back): αφηγήσεις που αναφέρονται σε γεγονότα προγενέστερα από το σημείο της ιστορίας που βρισκόμαστε σε μια δεδομένη στιγμή
 - **πρόδρομες αφηγήσεις:** αφηγήσεις που αναφέρονται σε γεγονότα τα οποία θα διαδραματιστούν αργότερα.
- ✓ Σύγκριση χρόνου ιστορίας και χρόνου αφήγησης ως προς τη **διάρκεια:**
 - Όταν ο αφηγητής συμπυκνώνει το χρόνο παρουσιάζοντας συνοπτικά (με λίγα λόγια, σε λίγες γραμμές ή σε μια φράση) ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, τότε ο χρόνος της αφήγησης έχει μικρότερη διάρκεια από το χρόνο της ιστορίας ($\chi. \alpha\phi < \chi. \text{ιστ.}$) και ο ρυθμός της αφήγησης επιταχύνεται (**επιτάχυνση**).
 - Όταν ο αφηγητής απλώνει/παρατείνει το χρόνο παρουσιάζοντας αναλυτικά ένα γεγονός που διαρκεί λίγες στιγμές, τότε ο χρόνος της αφήγησης έχει μεγαλύτερη διάρκεια από το χρόνο της ιστορίας ($\chi. \alpha\phi > \chi. \text{ιστ.}$) και ο ρυθμός της αφήγησης επιβραδύνεται (**επιβράδυνση**). [Η συμπύκνωση ($\rightarrow$ επιτάχυνση) και το άπλωμα του χρόνου ($\rightarrow$ επιβράδυνση) εξαρτάται από την **ιεράρχηση των γεγονότων** και από το **σκοπό της αφήγησης** (τα γεγονότα που ο αφηγητής θεωρεί πιο σημαντικά τα παρουσιάζει εκτενέστερα)].
 - Όταν τα γεγονότα παρουσιάζονται σε χρονική διάρκεια ίση με το χρόνο που αυτά διαρκούν, ο χρόνος της αφήγησης συμπίπτει με το χρόνο της ιστορίας ($\chi. \alpha\phi. = \chi. \text{ιστ.}$) και προκύπτει η (**διαλογική**) **σκηνή**.
- ✓ Σύγκριση χρόνου ιστορίας και χρόνου αφήγησης ως προς τη συχνότητα:
 - Ένα γεγονός που συνέβη μια φορά μπορεί στην αφήγηση να παρουσιάζεται πολλές φορές τότε, όμως, δεν έχουμε πανομοιότυπη επανάληψη, αλλά παρουσίαση του γεγονότος με διαφορετικό τρόπο, ύφος και προοπτική κάθε φορά.

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΣΗ

α) Διάκριση της περιγραφής από την αφήγηση

Σχεδιάγραμμα:

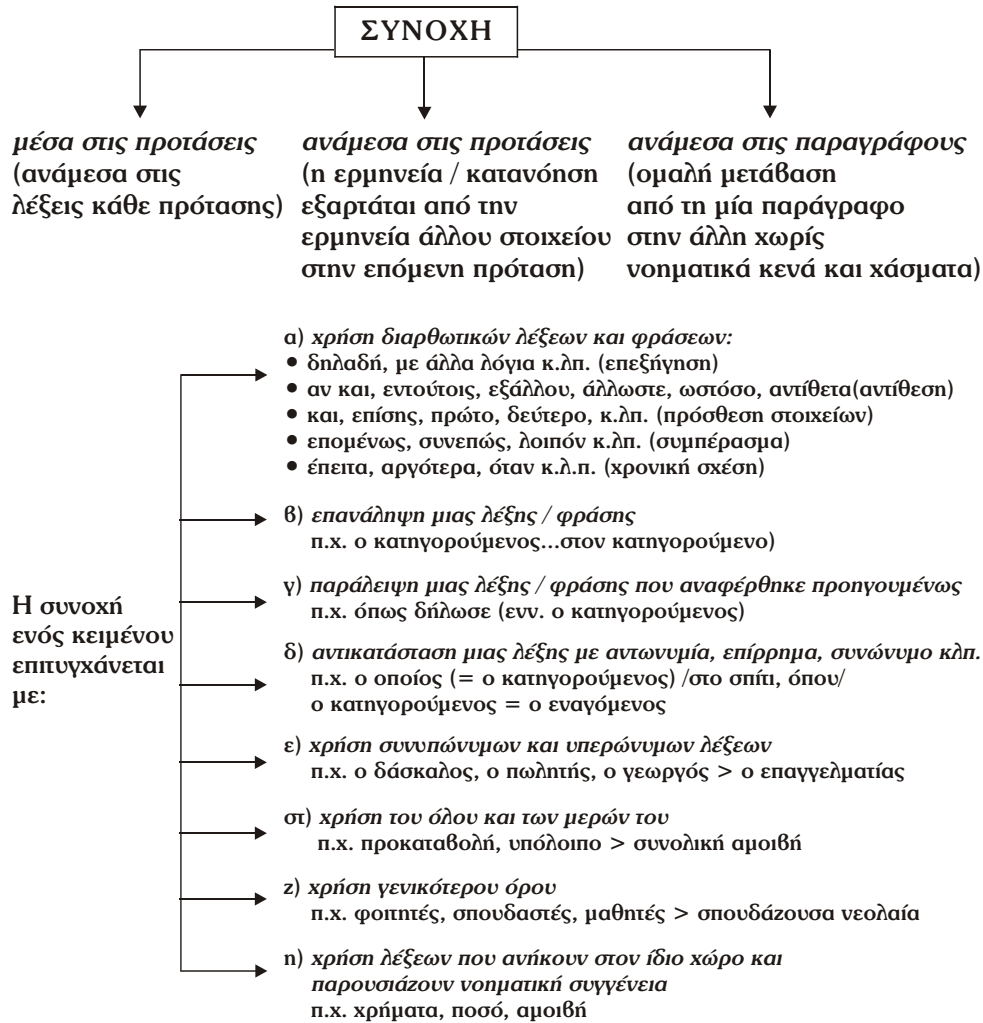
- ✓ Η διάκριση ανάμεσα στην αφήγηση και την περιγραφή δεν είναι απόλυτη, αλλά τα όριά τους συχνά συγχέονται, όπως π.χ. όταν περιγράφουμε μια διαδικασία.
- ✓ Περιγραφή (και όχι αφήγηση) έχουμε όταν οι ενέργειες που παρουσιάζονται (σε ένα κείμενο ή προφορικά) είναι **επαναλαμβανόμενες** και επομένως αποτελούν **σταθερά γνωρίσματα** του «αντικειμένου» της περιγραφής.

β) Η περιγραφή μέσα στην αφήγηση

- ✓ Η αφήγηση και η περιγραφή συνδέονται στενά και *μπορούν να συνυπάρχουν* στο ίδιο κείμενο ή ακόμη και στην ίδια περίοδο.
π.χ. «Μπήκε τρέχοντας στο σπίτι (αφήγηση) γδαρμένος, καταλασπωμένος και με τα ρούχα κουρελιασμένα» (περιγραφή).
- ✓ Ο συγγραφέας παρεμβάλλει μια περιγραφή σε ένα αφηγηματικό κείμενο, όταν επιδιώκει ορισμένους **στόχους**:
 - σκιαγράφηση προσώπων
 - στήσιμο σκηνικού δράσης
 - διευκρίνιση σημείων της αφήγησης με άμεσες ή έμμεσες πληροφορίες
 - μετάβαση από το ένα αφηγηματικό μέρος στο άλλο
 - πρόκληση αγωνίας και αναμονής (suspense) στον αναγνώστη με την επιβράδυνση της δράσης (αφού με την περιγραφή ο αφηγηματικός χρόνος φαίνεται να σταματάει)
 - αισθητική απόλαυση του αναγνώστη

III. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Συνοχή κειμένου

Χρονογράφημα

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

- **Ορισμός:** το χρονογράφημα είναι είδος έντεχνου πεζού λόγου με λογοτεχνική συχνά χροιά.
- **Πού δημοσιεύεται:** σε εφημερίδες και περιοδικά (δημοσιογραφικό κείμενο).
- **Σκοπός:** ο σχολιασμός της επικαιρότητας (κινείται σε κάθε κατεύθυνση και σχολιάζει οποιοδήποτε ενδιαφέρον γεγονός της κοινωνικής, πολιτικής, πολιτιστικής κλπ. ζωής προς όφελος της κοινωνικής ομάδας).
- **Μορφή:** σύντομο κείμενο σε συγκεκριμένη στήλη εφημερίδας ή περιοδικού.
- **Τόνος:** ποικίλλει από εύθυμο, χαριτωμένο, χιουμοριστικό σε επικριτικό, δηκτικό, ειρωνικό, παραινετικό (συμβουλευτικό), άμεσα ή έμμεσα διδακτικό και παιδαγωγικό τόνο.
 Συνδυάζει αρμονικά τη *χάρη* με τη *σκωπτικότητα* (= λόγος περιπαικτικός, αστεϊσμός, κοροϊδία), την *ευφυολογία* με τον *κριτικό στοχασμό*, την *αφηγηματική ροή* με τη *διδακτική πρακτική*, την *ειρωνική διάθεση* με τη *σοβαρή πρόθεση*.
- **Σχέση χρονογράφου-αναγνώστη:** φιλική και ευχάριστη τακτική επικοινωνία (μεταφορικά, μέσω του χρονογραφήματος) που μπορεί να φτάσει και στην πραγματική επικοινωνία (μέσω αλληλογραφίας-κάποτε οι χρονογράφοι ζητούν από τους αναγνώστες να τους προτείνουν θέματα για χρονογραφική πραγμάτευση).
- **Θέματα:** κάθε ευχάριστο ή δυσάρεστο, σοβαρό ή αστείο, ευτυχές ή ατυχές περιστατικό, ατομικό και κοινωνικό πρόβλημα, πνευματικό και υλικό, παλαιό και νέο, συντηρητικό και προοδευτικό, μορφής και ουσίας, στατικό και δυναμικό θέμα που σχετίζεται με την **επικαιρότητα**.
- **Ύφος:** βρίσκεται πολύ κοντά στον **προφορικό λόγο**:
 - κοφτό
 - λιτό
 - ζωηρό
 - μικροπερίοδος λόγος: μικρές προτάσεις
 μικρές περίοδοι
 παρατακτική σύνδεση
 ασύνδετο σχήμα
 - παράλειψη κύριων όρων της πρότασης
 - δραματοποίηση
 - γλαφυρότητα
- **Πού εντάσσεται:** είναι είδος έντεχνου λόγου και κάποτε εισχωρεί στο χώρο της

λογοτεχνίας, χωρίς όμως να είναι λογοτεχνικό είδος. Έχει τα χαρακτηριστικά δημοσιογραφικού κειμένου:

- γρήγορο στήσιμο και κατασκευή
- «ατημέλητος» λόγος
- στόχος του είναι να υπηρετήσει τις εφήμερες ανάγκες του πιο γρήγορου/πρόχειρου/ρευστού εντύπου, που είναι η εφημερίδα

(Κάποιοι χρονογράφοι συνθέτουν τα κείμενά τους με *λογοτεχνική χάρη*).

- **Ιστορική καταγωγή:** το χρονογράφημα με τη σημερινή του μορφή παρουσιάστηκε πρώτη φορά στη **Γαλλία** (πριν τη Γαλλική Επανάσταση) και συνδέθηκε με τη δημοσιογραφική πολεμική που στρεφόταν κατά της βασιλικής αυλής. Στην Ελλάδα το χρονογράφημα εισήγαγε ο *Κωνσταντίνος Πωπ*, στα μέσα του 19ου αιώνα, στο περιοδικό «Ευτέρπη».
- **Σημαντικότεροι εκπρόσωποι:**
 - Ειρηναίος Ασώπιος
 - Εμμανουήλ Ροΐδης
 - Ιωάννης Κονδυλάκης (πατέρας του σημερινού χρονογραφήματος στην Ελλάδα-υπέγραφε με το φιλολογικό ψευδώνυμο «Διαβάτης»)
 - Παύλος Νιρβάνας
 - Σπύρος Μελάς (υπέγραφε με το φιλολογικό ψευδώνυμο «Φορτούνιο»)
 - Ζαχαρίας Παπαντωνίου
 - Δημήτρης Ψαθάς
 - Παύλος Παλαιολόγος
 - Φρέντυ Γερμανός

